

Krystyna Krzyżanowska

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
Wydział Nauk Ekonomicznych

Organizowanie się rolników w grupy i organizacje producentów w obszarze rolnictwa

Wstęp

Jednym z kluczowych problemów polskiego rolnictwa jest rozdrobnienie agrarne na polskiej wsi. W Polsce w 2012 roku funkcjonowało 1476,7 tys. gospodarstw rolniczych o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych, w tym 780,2 tys. stanowiły gospodarstwa o powierzchni do 5 ha [Baer-Nawrocka, Poczta 2014, s. 99, Dembek i in. 2015, s. 197]. Przeważały gospodarstwa małe, sprzedające na rynek niewielkie partie towarów lub produkujące wyłącznie na samozaopatrzenie.

Kolejną słabą stroną polskiego rolnictwa jest bardzo niski stan zorganizowania producentów w grupy i organizacje. Rolnicy produkują dobrej jakości produkty rolne i sprzedają je najczęściej pośrednikom, którzy opanowali znaczną część rynku. Sprzedając w sposób niezorganizowany, również zakładom przetwórczym i firmom handlowym, rolnicy znajdują się na przegranej pozycji, ponieważ oferowane partie towaru są z reguły niewielkie i niejednorodne [Brodzińska 2009, s. 159]. Możliwości konkurencyjności pojedynczych gospodarstw rolniczych na rynkach rolno-żywnościowych stają się coraz bardziej ograniczone, a w konsekwencji ich siła przetargowa systematycznie maleje. Jednym z pomysłów na poprawę sytuacji w tym zakresie jest wspieranie procesu powstawania grup/organizacji w branżach rolniczych. Zakłada się, że integracja pozioma rolników będzie prowadzić do wzmocnienia ich siły przetargowej, a co za tym idzie – do wzrostu dochodów i poprawy kondycji finansowej gospodarstw domowych. Ponadto współpraca między rolnikami może przynieść obniżenie kosztów produkcyjnych i marketingowych, poprawę jakości i wydajności produkcji rolnej [Krzyżanowska 2003a, s. 12]. Podejmowanie działań zespołowych w rolnictwie

jest w pełni uzasadnione, ponieważ stanowi również punkt wyjścia do pionowych działań integracyjnych polegających na możliwości przejmowania przez grupy/organizacje branż rolniczych funkcji handlu pierwotnego, a nawet wstępnego przetwórstwa, przyczyniając się w ten sposób do zmniejszenia nierównowagi w układzie sił przetargowych na poziomie producenta rolnego [Krzyżanowska 2016, s. 6]. Celem powstawania grup/organizacji producentów w branży rolniczej powinno być nie tylko dążenie do obniżania kosztów produkcji i zwiększania produktywności czynników wytwórczych, ale także możliwość optymalizacji kosztów transakcyjnych (poszukiwania informacji, przetwarzania, zawierania i monitorowania transakcji, egzekwowania zobowiązań). Współdziałanie producentów może również ograniczyć rolę pośredników i przyczynić się do zwiększenia dochodów oraz budowania stabilniejszej pozycji na rynku [Trajer, Krzyżanowska 2014, s. 328].

Cel i metodyka badań

Celem opracowania było rozpoznanie stanu i regionalnego zróżnicowania integracji producentów w branżach rolniczych, preferencji dotyczących wyboru form prawnych prowadzonych działalności, przedstawienie zakresu przyznanej pomocy finansowej ze środków krajowych i Unii Europejskiej (UE) oraz możliwości wsparcia finansowego w perspektywie 2014–2020. W artykule wykorzystano dane wtórne pochodzące z Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa (KOWR), Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (MRiRW), Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR) oraz literaturę przedmiotu. Wyniki analizy przedstawiono w formie opisowej, tabelarycznej i graficznej.

Dynamika rozwoju grup i organizacji producentów w obszarze rolnictwa

Liczba grup i organizacji producentów w obszarze rolnictwa do 2013 roku systematycznie wzrastała, a następnie zaczęła spadać. Szczegółowe dane na ten temat przedstawiono w tabeli 1.

Po 2013 roku systematycznie zmniejszała się liczba grup/organizacji producentów branż rolniczych. Największy spadek odnotowano w grupach producentów rolnych, gdzie ich liczba w 2017 roku w porównaniu do roku 2013 zmniejszyła się o 372 podmioty, co stanowi 26,9%, w grupach/organizacjach producentów owoców i warzyw w tym samym czasie zaobserwowano natomiast mniejsze spadki, a mianowicie w ciągu czterech lat ubyło 31 podmiotów, co stanowi 9,6% wszystkich grup i organizacji.

Tabela 1

Liczba grup/organizacji producentów branż rolniczych w Polsce w latach 2004–2016

Lata	Grupy producentów rolnych	Wstępnie uznane grupy producentów owoców i warzyw	Uznane organizacje producentów owoców i warzyw	Ogółem
2004	94	24	8	126
2005	120	45	7	172
2006	157	64	6	227
2007	252	83	5	340
2008	383	114	5	502
2009	509	155	21	685
2010	636	171	39	846
2011	831	233	54	1108
2012	985	238	78	1301
2013	1382	215	106	1703
2014	1351	169	142	1662
2015	1295	110	195	1600
2016	1322	52	238	1612
2017	1010	b.d.	b.d.	b.d.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MRiRW i KOWR.

Jedną z przyczyn takiego stanu rzeczy mogło być wprowadzenie ustawy z dnia 11 września 2015 roku o zmianie ustawy o grupach producentów rolnych i ich związkach, która zobowiązuje podmioty do corocznego składania sprawozdania dotyczącego obrotu produktem, oraz rozszerza dotychczasowe ograniczenie posiadania nie więcej niż 20% głosów na zgromadzeniu wspólników. Zgodnie z art. 4 ustawy zmieniającej, każda grupa producentów rolnych zarejestrowana przed dniem wejścia w życie ustawy musiała złożyć wniosek o potwierdzenie spełnienia warunków uznania jej za grupę producentów, w przeciwnym razie była wykreślana z rejestru [Chlebicka 2017, s. 266]. Aby rozpoznać autentyczne powody zmniejszania się liczby podmiotów podejmujących działania zespołowe, należałoby przeprowadzić badania empiryczne.

Szczegółowy wykaz grup/organizacji branż rolniczych według województw przedstawiono w tabeli 2.

Zainteresowanie rolników współdziałaniem w grupach producentów rolnych było zróżnicowane przestrzennie. Do 1.03.2017 roku najwięcej grup producentów rolnych powstało na terenie województwa wielkopolskiego (30,6%), na drugim miejscu uplasowało się województwo dolnośląskie (10,1%), a miejsce trzecie zajęło województwo kujawsko-pomorskie (9,0%). Najmniejsze zaintere-

Tabela 2

Grupy/organizacje branż rolniczych według województw

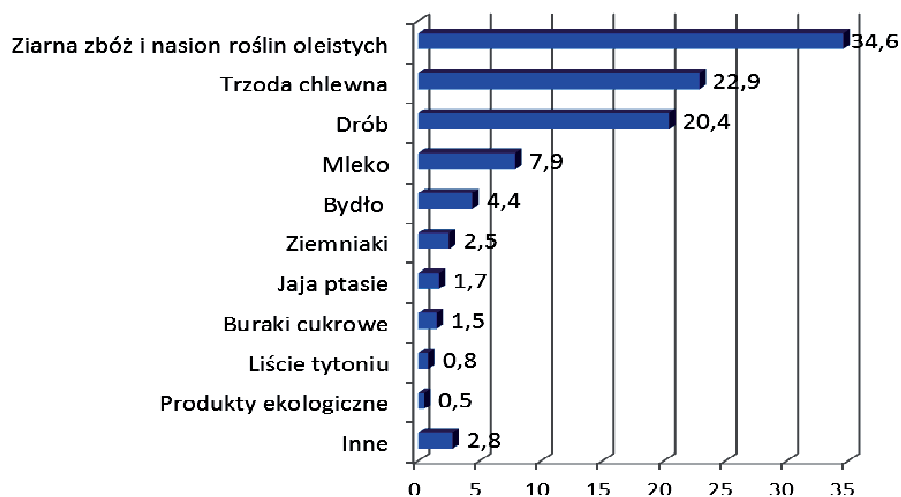
Województwo	Grupy producentów rolnych [stan na 1.03.2017]		Grupy producentów rolnych [stan na 15.09.2017]*		Wstępnie uznane grupy producentów owoców i warzyw [stan na 31.12.2016]		Uznane organizacje producentów owoców i warzyw [stan na 1.12.2016]	
	liczba	odsetek	liczba	odsetek	liczba	odsetek	liczba	odsetek
Dolnośląskie	132	10,1	94	9,3	4	7,7	6	2,5
Kujawsko-pomorskie	118	9,0	77	7,6	5	9,6	34	14,3
Lubelskie	33	2,4	27	2,7	5	9,6	25	10,5
Lubuskie	65	5,0	45	4,5	–	–	5	2,1
Łódzkie	37	2,7	80	7,8	4	7,7	15	6,3
Małopolskie	19	1,5	17	1,7	–	–	11	4,6
Mazowieckie	78	6,0	75	7,4	18	34,7	72	30,3
Opolskie	89	6,7	79	7,8	1	1,9	4	1,7
Podkarpackie	43	3,3	39	3,9	3	5,8	3	1,3
Podlaskie	43	3,3	26	2,6	–	–	1	0,4
Pomorskie	68	5,2	41	4,1	1	1,9	6	2,5
Śląskie	24	1,8	24	2,4	2	3,8	2	0,9
Świętokrzyskie	15	1,5	8	0,8	2	3,8	12	5,0
Warmińsko-mazurskie	82	6,3	57	5,6	–	–	2	0,8
Wielkopolskie	402	30,6	295	29,2	6	11,6	40	16,8
Zachodnio-pomorskie	60	4,6	26	2,6	1	1,9	–	–
Ogółem	1308	100,0	1010	100,0	52	100,0	238	100,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych KOWR i Sprawozdania z działalności Agencji Rynku Rolnego w 2016 r., Warszawa 2017, s. 153–154 oraz *Informatora Krajowego Związku Grup Producentów Rolnych 2017, nr 1, s. 7–8.

sowanie współdziałaniem w grupach przejawiali rolnicy mieszkający na terenie województw świętokrzyskiego (1,5%) i małopolskiego (1,5%).

Charakterystyka grup producentów rolnych

Grupy producentów rolnych według kierunku produkcji przedstawiono na rysunku 1.

Rysunek 1

Odsetek grup producentów rolnych według kierunku produkcji [stan na 1.03.2017 r.]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ARR.

Dominującą pozycję zajmowały grupy producentów ziaren zbóż i nasion roślin oleistych. Na drugim miejscu uplasowały się grupy producentów trzody chlewnej, trzecie miejsce zajęli producenci drobiu. W kategorii „inne” znaleźli się m.in. producenci roślin uprawianych na cele energetyczne, roślin ozdobnych, materiału siewnego i sadzeniaków, miodu naturalnego i produktów pszczelich, owiec i kóz, roślin przeznaczonych do produkcji zielarskiej lub farmaceutycznej oraz królików. Szczegółowe informacje dotyczące charakterystyki grup producentów rolnych w układzie wojewódzkim przedstawiono w tabeli 3.

Na trzydzieści pięć produktów i grup produktów, dla których mogą być tworzone grupy producentów rolnych, jak dotychczas grupy powstały w dwudziestu dwóch z nich. Zdecydowana większość to grupy następujących produktów: ziarno zbóż i nasiona roślin oleistych, trzoda chlewna i drób. Producenci mleka, ziemniaków, bydła i tytoniu zorganizowani są w kilkunastu grupach, z kolei rolnicy wytwarzający pozostałe produkty utworzyli zaledwie pojedyncze grupy.

Najwięcej grup producentów rolnych produkujących ziarno zbóż i nasiona roślin oleistych powstało w województwach: wielkopolskim (20,3%), dolnośląskim (19,0%), opolskim (13,3%), kujawsko-pomorskim (11,5%) i zachodniopomorskim (9,5%). W grupy producentów trzody chlewnej zorganizowali się rolnicy głównie w województwach wielkopolskim (55,8%), kujawsko-pomorskim (9,3%) i mazowieckim (7,9%). Producenci drobiu utworzyli grupy przede wszystkim w takich województwach, jak: warmińsko-mazurskie (15,0%), wielkopolskie (12,4%), lubuskie (10,9%), podlaskie (10,5%) i mazowieckie (9,4%).

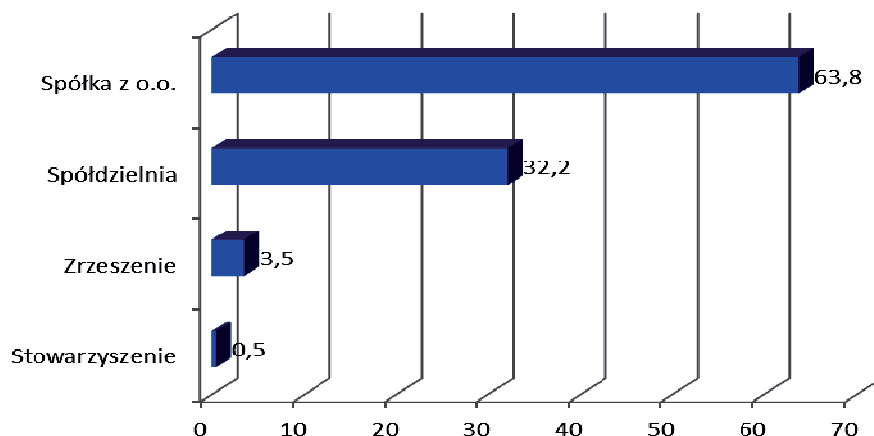
Tabela 3

Charakterystyka grup producentów rolnych według województw [stan na 1.03. 2017 r.]

Województwo	Kierunek produkcji										
	ziarno zbóż i roślin oleistych	trzoda chlewna	drób	mleko	ziemniaki	bydło	liście tytoniu	jaja ptasie	produkty ekologiczne	buraki cukrowe	inne
Dolnośląskie	86	1	21	3	13	2	1	1	1	1	2
Kujawsko-pomorskie	52	28	13	4	3	9	1	–	–	5	3
Lubelskie	8	10	3	–	–	2	4	–	2	1	3
Lubuskie	21	5	29	7	–	1	–	2	–	–	2
Łódzkie	5	14	12	2	–	1	–	1	–	–	–
Małopolskie	7	2	3	–	–	–	3	1	–	–	3
Mazowieckie	5	24	25	14	3	1	–	5	–	–	1
Opolskie	60	9	12	–	2	–	–	2	–	3	1
Podkarpackie	14	4	8	4	–	2	1	2	–	2	6
Podlaskie	2	7	28	1	–	–	1	2	1	–	1
Pomorskie	24	12	16	5	5	2	–	–	–	1	3
Śląskie	7	3	10	2	–	–	–	1	–	–	1
Świętokrzyskie	–	1	8	2	–	1	–	–	2	–	1
Warmińsko-mazurskie	26	10	40	–	–	3	–	1	–	–	2
Wielkopolskie	92	167	33	53	6	34	–	3	1	6	7
Zachodnio-pomorskie	43	2	6	7	–	–	–	1	–	–	1
Ogółem N = 1308	452	299	267	104	32	58	11	22	7	19	37

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych KOWR [dostęp: 25.09.2017].

Grupy producentów rolnych muszą zarejestrować się jako podmioty gospodarcze i mogą przybierać różne formy prawne: spółdzielni, spółki prawa handlowego, zrzeszenia i stowarzyszenia. Każda z tych form działa na podstawie innych uregulowań ustawowych. Przy prowadzeniu działalności gospodarczej najlepsze są spółdzielnie i spółki z o.o. Z kolei zrzeszenia i stowarzyszenia najlepiej sprawdzają się przy realizacji działań społecznych. Preferencje producentów rolnych w tym zakresie przedstawiono na rysunku 2.

Rysunek 2

Odsetek grup producentów rolnych według form prawnych [stan na 1.03.2017]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych KOWR [dostęp: 25.09.2017].

Wśród form prawnych najliczniej reprezentowane były spółki z o.o. i spółdzielnie, odpowiednio 61,9% i 26,7%. Wyraźnie spadło zainteresowanie zrzeszeniami i stowarzyszeniami (tab. 4).

Tabela 4

Liczba grup producentów rolnych według formy prawnej w poszczególnych produktach lub grupach produktów [stan na 1.03. 2017 r.]

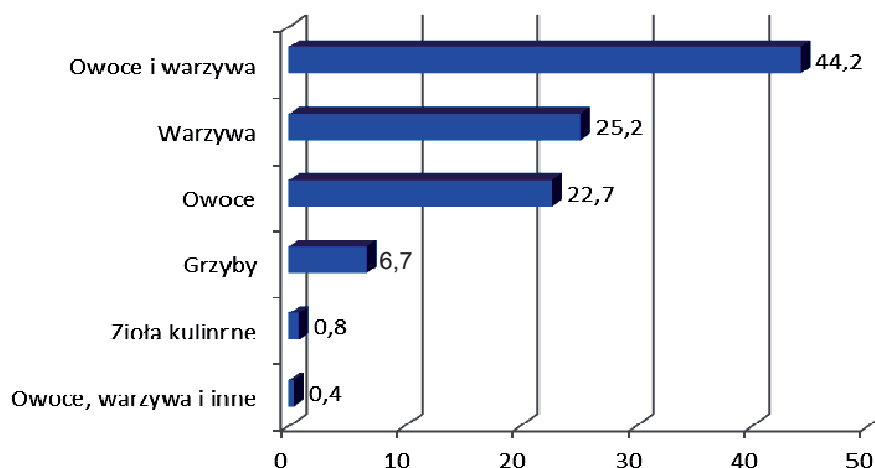
Kierunek produkcji	Ogółem	Forma prawna			
		spółka z o.o.	spółdzielnia	zrzeszenie	stowarzyszenie
Ziarno zbóż i nasion roślin oleistych	452	336	109	6	1
Trzoda	299	114	153	28	4
Drób	267	225	42	–	–
Mleko	104	51	52	1	–
Bydło	58	17	40	1	–
Ziemniaki	32	28	4	–	–
Jaja ptasie	22	19	3	–	–
Buraki cukrowe	19	14	5	–	–
Liście tytoniu	11	2	–	9	–
Produkty ekologiczne	7	2	3	–	2
Inne	37	27	9	1	–
Ogółem	N = 1308	835	420	46	7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych KOWR [dostęp 29.09.2017].

Spółki z o.o. preferowali producenci ziaren zbóż i nasion roślin oleistych oraz drobiu, a spółdzielnie producenci trzody chlewnej, ziaren zbóż i nasion roślin oleistych oraz mleka.

Charakterystyka grup/organizacji producentów owoców i warzyw

Struktura grup/organizacji producentów owoców i warzyw według kierunku produkcji przedstawiona została na rysunku 3.

Rysunek 3

Odsetek grup/organizacji producentów owoców i warzyw według kierunku produkcji [stan na 31.12.2016 r.]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania z działalności Agencji Rynku Rolnego w 2016 r., Warszawa 2017, s. 154.

Najwięcej grup/organizacji powstało w kategorii „owoce i warzywa”, na drugim miejscu znaleźli się producenci warzyw, a trzecie zajęli producenci owoców.

Polskie prawo przewiduje kilka form prawnych zrzeszania się producentów. Preferencje producentów owoców i warzyw dotyczące formy prawnej przedstawiono w tabeli 5.

W 2016 roku preferowaną przez producentów owoców i warzyw formą współpracy była spółka z o.o., a więc zupełnie odmiennie niż w 2002 roku, kiedy to dominowały zrzeszenia i stowarzyszenia, a spółki z o.o. stanowiły tylko 4,2%

Tabela 5

Grupy/organizacje producentów owoców i warzyw według form prawnych w latach 2002 i 2016

Forma prawna	31.12.2002 r.*		26.02.2016 r.**	
	N = 119	%	N = 304	%
Spółka z o.o.	5	4,2	252	83,0
Spółdzielnia	15	12,6	24	7,9
Zrzeszenie	47	39,5	21	6,8
Stowarzyszenie	52	43,7	7	2,3

Źródło: K. Krzyżanowska [2003 s. 231]; Opracowanie własne na podstawie rejestru grup producentów owoców i warzyw, www.arr.gov.pl/data/02100/rejestr_prezesa_arr_26022016.pdf [dostęp: 23.09.2017].

wszystkich form prawnych. Powodem takich wyborów producentów może być mała liczba członków umożliwiająca utworzenie grupy, a także nastawienie tych podmiotów na cele ekonomiczne. Spółdzielnie w swoich założeniach powinny sprzyjać integracji społeczności lokalnych również na takich płaszczyznach, jak: społeczna, kulturalna czy edukacyjna. Kierunek rozwoju form prawnych integracji w polskim rolnictwie nie jest więc z tego punktu widzenia najlepszy. Z drugiej strony w krajach Europy Zachodniej grupy producentów ewoluują w kierunku instytucji bardziej nastawionych na zysk niż osiąganie innych celów, a głównym problemem działających tam spółdzielni jest pozyskiwanie kapitału. Biznes i cele ekonomiczne zaczynają dominować nad celami społecznymi. Można zatem stwierdzić, że procesy integracyjne w Polsce, jeśli chodzi o reakcje na zmiany w otoczeniu rynkowym, przebiegają w podobnym kierunku [Olszańska 2014, s. 229].

Finansowe wsparcie dla grup/organizacji branż rolniczych ze środków krajowych i Unii Europejskiej

Według stanu na 30.06.2017 roku wsparcie finansowe dla grup producentów rolnych wynosiło 882,7 mln zł. Do najbardziej aktywnych grup producentów rolnych w pozyskiwaniu środków finansowych z PROW 2007–2013 (działanie 142: „Grupy producentów rolnych”) należeli producenci drobiu (33,0%), na drugim miejscu znaleźli się producenci trzody chlewnej (20,0%) i producenci ziaren zbóż i nasion roślin oleistych (20,0%) [Dane KOWR za 2107].

W nowej perspektywie finansowej 2014–2020 grupy utworzone w kategorii: drób żywy, mięso i jadalne podroby wyłączone zostały z możliwości wsparcia finansowego, ponieważ uzyskały najwyższą pomoc finansową z PROW 2007–

–2013, a gospodarstwa specjalizujące się w tej produkcji osiągnęły stosunkowo wysoki poziom rozwoju. W perspektywie finansowej 2014–2020 podwyższono zakres wsparcia dla nowo utworzonych grup producentów rolnych, z obowiązującego w PROW 2004–2006 i 2007–2013 poziomu 5, 5, 4, 3, 2% od wartości netto przychodów ze sprzedaży, do 10, 8, 6,5, i 4%, w każdym roku pięcioletniego okresu wsparcia finansowego.

Wsparcie finansowe dla grup/organizacji producentów owoców i warzyw według stanu na 30.06.2017 roku wynosiło 7,8 mld zł, w tym 98,7% otrzymały wstępnie uznane grupy producentów owoców i warzyw z przeznaczeniem na koszty utworzenia grupy, prowadzenie działalności administracyjnej, pokrycie części kwalifikowanych kosztów inwestycji ujętych w zatwierdzonych planach dochodzenia do uznania, 0,3% uznane organizacje producentów owoców i warzyw na dofinansowanie funduszu operacyjnego oraz 1,0% organizacje producentów dostarczające pomidory do przetwórstwa. W nowej perspektywie finansowej 2014–2020 pomoc finansowa może być realizowana jedynie dla uznanych organizacji producentów owoców i warzyw na dofinansowanie funduszu operacyjnego.

Podsumowanie i wnioski

1. Poprawa efektywności produkcji rolniczej w warunkach konkurencji rynkowej powinna być troską każdego rolnika. W obecnej trudnej sytuacji ekonomicznej wielu gospodarstw polscy rolnicy powinni poszukiwać nowych rozwiązań umożliwiających pokonanie tych trudności. Jednym ze sposobów jest podejmowanie przez producentów działań zespołowych. Współdziałanie rolników może sprzyjać koncentracji produkcji i kapitału, a w konsekwencji przyczynić się do przemian strukturalnych na wsi. W strategii rozwoju rolnictwa grupy/organizacje producentów branż rolniczych stanowią istotną drogę rozwoju, podobnie jak w krajach Unii Europejskiej.
2. W ramach wsparcia procesów integracyjnych w rolnictwie do 30.06.2017 roku producenci rolni pozyskali 8,7 mld zł, w tym 90% otrzymały grupy i organizacje w ramach wspólnej organizacji rynku owoców i warzyw. Pozostałe 10% przekazane zostało z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich dla innych branż, w tym najbardziej aktywni w pozyskiwaniu środków finansowych z PROW 2007–2013 w ramach działania 142 „Grupy producentów rolnych” byli producenci: drobiu, trzody chlewnej, a także ziaren zbóż i nasion roślin oleistych.
3. O dalszym rozwoju grup/organizacji producentów decydować będzie zaś zakres wsparcia finansowego ze środków krajowych i UE, jak również właściwa polityka państwa wspierająca duże podmioty gospodarcze, zdolne do

konkurowania na globalnych rynkach. Istotne będzie również promowanie sukcesów grup już działających na rynku, podejmowanie działań na rzecz budowania zaufania do innych podmiotów oraz kształtowanie i promowanie właściwych postaw liderów. Producenci powinni otrzymać pomoc merytoryczną ze strony doradców rolniczych, głównie doradców ośrodków doradztwa rolniczego.

4. Problem rozwoju grup/organizacji producentów branż rolniczych jest ważny dla przyszłości polskiej wsi i rolnictwa. Istnieje potrzeba prowadzenia systematycznych badań naukowych o charakterze interdyscyplinarnym. Badania takie miałyby większą wartość teoretyczną i tym samym szerszy wachlarz funkcji aplikacyjnych.

Literatura

- BAER-NAWROCKA A., POCZTA W., 2014: *Przemiany w rolnictwie*, [w:] *Polska wieś 2014. Raport o stanie wsi*, Wydawnictwo Scholar, Warszawa, 99.
- BRODZIŃSKA K., 2009: *Dynamika powstawania i zakres działalności grup producentów rolnych w Polsce*, [w:] S. Zawisza (red.), *Rozwój przedsiębiorczości i zespołowej działalności gospodarczej w rolnictwie w świetle integracji z Unią Europejską*, Wydawnictwo Uczelniane Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego w Bydgoszczy, Bydgoszcz, 159.
- CHLEBICKA A., 2017: *Organizacje producenckie we Wspólnej Polityce Rolnej – przesłanki tworzenia i ewaluacja wsparcia*, [w:] A. Chlebicka (red.), *Integracja europejska jako determinanta polityki wiejskiej. Aspekty ekonomiczne*, Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA, Warszawa, 226.
- DEMBEK W., PIÓRKOWSKI H., ZIĘTARA W., 2015: *Konkurencyjność polskiego rolnictwa a stan i potencjalne zmiany środowiska przyrodniczego obszarów wiejskich*, [w:] E.K. Chyłek, M. Pietras (red.), *Badania naukowe w procesie kształtowania polskiej wizji Wspólnej Polityki Rolnej i Wspólnej Polityki Rybackiej*, Wydawnictwo Pascal sp. z o.o., Warszawa, 197.
- Informator Krajowego Związku Grup Producentów Rolnych 2017: *Stan zorganizowania grup producentów rolnych w Polsce*, nr 1.
- KRZYŻANOWSKA K., 2003a: *Przedsiębiorczość zespołowa rolników i jej uwarunkowania*, Wydawnictwo SGGW, Warszawa, 12.
- KRZYŻANOWSKA K., 2003b: *Stan i kierunki rozwoju rolniczych grup producenckich w Polsce*, Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego. Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej 48, 231.
- KRZYŻANOWSKA K., 2016: *Ekonomiczno-społeczne uwarunkowania innowacji w zespołowym działaniu w rolnictwie*, Wydawnictwo Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego, Warszawa.
- OLSZAŃSKA A., 2014: *Procesy integracyjne w agrobiznesie*, [w:] S. Urban red., *Agrobiznes i biobiznes. Teoria i praktyka*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław, 229.

Sprawozdanie z działalności Agencji Rynku Rolnego w 2016 r., Warszawa 2017.
TRAJER M., KRZYŻANOWSKA K., 2014: *Tendencje zmian na rynku mleka i możliwości współdziałania rolników w grupach*, Roczniki Naukowe SERiA 16, 4, 328.
www.arr.gov.pl/data/02100/rejestr_prezesa_arr_26022016.pdf (dostęp: 23.09.201).

Abstrakt

Celem opracowania było rozpoznanie stanu i regionalnego zróżnicowania integracji producentów w branżach rolniczych, preferencji dotyczących wyboru form prawnych przedsiębiorstw, przedstawienie zakresu przyznanej pomocy finansowej ze środków krajowych i Unii Europejskiej oraz możliwości wsparcia finansowego w perspektywie lat 2014–2020. Z przeprowadzonej analizy wynika, że według stanu na 30.06.2017 roku wsparcie finansowe dla grup producentów rolnych wynosiło tylko 882,7 mln zł, a dla grup/organizacji producentów owoców i warzyw 7,8 mld zł, w tym 98,7% otrzymały wstępnie uznane grupy producentów owoców i warzyw. W nowej perspektywie finansowej 2014–2020 grupy producentów rolnych utworzone w kategoriach: drób żywy, mięso i jadalne podroby wyłączone zostały z możliwości wsparcia finansowego, a pomoc w sektorze owoców i warzyw może być realizowana jedynie dla uznanych organizacji producentów na dofinansowanie funduszu operacyjnego.

Słowa kluczowe: grupy producentów rolnych, grupy i organizacje producentów owoców i warzyw, rolnictwo

Farmers organizing into groups and producer organizations in the area of agriculture

Abstract

The aim of the study was to identify the state and regional diversification of producers' integration in the agricultural sector, the preferences for the choice of legal forms of companies as well as to present the scope of financial support granted from national and European funds, and the possibility of financial support in the 2014–2020 perspective. According to the analysis, as of June 30, 2017, financial support for agricultural producer groups was only PLN 882.7 million and for fruit and vegetable producer groups / organizations PLN 7.8 billion, including 98.7% pre-approved groups of fruit and vegetable producers. In the new financial perspective for 2014–2020, agricultural producer groups established in the category of live poultry, meat and edible offal are excluded from

financial support, while aid in the fruit and vegetable sector can only be provided to recognized producer organizations for co-financing of the operational fund.

Key words: agricultural producer groups, fruit and vegetables producer groups and organizations, agriculture